

De Jan Wolkersboom: een merkwaardige Zomereik in Oegstgeest

Op 18 december op een prachtige zondagochtend met flinke vorst sta ik te wachten bij het hek van de ijsbaan in Oegstgeest. Ik ben één van de eersten op het ijs, dat nog niet aangetast is door een menigte schaatsers. Aan de rand van de ijsbaan, achter het clubgebouw, merk ik een eenzame boom op: een prachtige Zomereik met een knoestige stam en grillige takken. Ik heb de befaamde Jan Wolkersboom gevonden.

Deze bijzondere Zomereik (*Quercus robur*) wordt in de volksmond van Oegstgeest de Jan Wolkersboom genoemd. De Eik heeft deze naam te danken aan de schrijver en kunstenaar Jan Wolkers, die de boom in de hongervinter van 1945 tekende. De boom is vastgelegd vanuit de overkant van de sloot vanaf het bos van het landgoed Oud Poelgeest. Hier wandelde de schrijver vaak. De tekening is gepubliceerd in zijn boek *Werkkleding*. De boom is nog goed herkenbaar uit de tekening, ook al is deze later gesnoeid.

De boom is echter veel ouder dan Jan Wolkers en stond al lang voordat deze schrijver werd geboren op zijn plek aan de rand van de Ezelweide. Het is moeilijk om het exacte plantjaar en de leeftijd van de boom te achterhalen. In het Landelijk Register Monumentale Bomen van de Bomenstichting is als plantjaar "1890-1900" aangegeven². Het bos bij het naastgelegen kasteel Oud Poelgeest is aangelegd in Engelse landschapsstijl in de tweede helft van de negentiende eeuw en bevat Eiken van 140 tot 180 jaar oud. Vermoedelijk stamt de Jan Wolkerseik uit hetzelfde tijdperk en zou dan ouder kunnen zijn dan de geschatte 120-130 jaar.

Wat de exacte leeftijd van de boom ook is, het valt niet te ontkennen dat het hier een veterane boom betreft. De huidige boom bestaat uit een holle stam met een omtrek van 4,71m, gemeten in 2018³. De term "veteraan" betreft de complexe ouderdomsfase van een boom. Hierin heeft de boomkroon zijn grootste omvang verloren en is de boom weer kleiner aan het worden. Bij deze levensfase verliest de boom gedeeltelijk zijn eerst gevormde gesteltakken,

Jan Wolkerseik naast de ijsbaan in december 2022
Foto: Essi Laine

Jan Wolkerseik vanaf Oud Poelgeest in december 2022. Foto: Essi Laine

Tekening Jan Wolkersboom door Jan Wolkers in 1945 met toestemming van Mevr. Wolkers en met dank aan uitgeverij Rubinstein

of primaire kroon, en wordt er een nieuwe binnenkroon, of secundaire kroon gevormd. In het bos bij Oud Poelgeest staan Eiken die druk zijn met het ontwikkelen van een secundaire kroon⁵. Bij de Jan Wolkerseik zijn de opgaande armen, die een aantal jaren geleden ingenomen zijn, eigenlijk al de secundaire kroon van de boom. Lager langs de stam vormt zich al een kroon van de derde generatie. De boom is dus al veel verder in zijn levenscyclus dan de 180 jaar oude Eiken in het bos van het landgoed ernaast. Dit kan uiteraard ook een gevolg zijn van de standplaats, immers de Jan Wolkerseik staat vrij naast een weiland.

De Eik is in 2021 toegevoegd aan de lijst van monumentale en waardevolle bomen van de gemeente Oegstgeest. De gemeente neemt de boom mee met de regelmatige veiligheidscontrole en pleegt op basis daarvan onderhoud aan de boom.

Terug naar de schrijver Jan Wolkers. Hij heeft nog het volgende over deze Eik geschreven: 'In die tijd [in de hongervinter van 1945] wilde ik in de aarde onder zijn machtige stam

begraven worden, omdat ik dacht, zoals veel van mijn landgenoten, dat ik de hongervinter niet door zou komen. Als mijn vrienden mij op de bosgrond naast die tekening hadden gevonden, zouden ze vast gemompeld hebben: 'Zo sterft een held.'¹

Jan Wolkers is op 19 oktober 2007 overleden, en zijn as is begraven onder de Tulpenboom in zijn tuin op Texel⁴. Deze prachtige Zomereik, die zijn naam nu mag dragen, leeft nog vitaal voort.

Referenties

1. Onno Bloem (2016). <https://www.volkskrant.nl/cultuur-media/bomen-als-mijlpalen~b455ac42/>
2. Bomenstichting. https://bomen.meetnetportaal.nl/index.php?c=portal&mm=claim&m=custom&options=monumentale_bomen/claimformulier.xml&boomnr=1692873
3. https://www.monumentaltrees.com/nl/nld/zuidholland/oegstgeest/6768_ijsbaanpoelgeest/
4. <https://texelinformatie.nl/informatie/opmerkelijke-texelaars/jan-wolkers/>
5. Sylvia de Witt (2017). <https://www.boomzorg.nl/upload/artikelen/bz517biodiversiteit.pdf>